

**Весна Жунић-Павловић,
Бранислава Поповић-
Ћитић**

**ИЗБОР ВАСПИТНИХ
МЕРА: КРИТЕРИЈУМИ
КЛАСИФИКАЦИЈА
МАЛОЛЕТНИХ
ДЕЛИНКВЕНАТА**

УВОД

Хронолошки посматрано, избор васпитних мера повезује поступак процене и планирање третмана. Поступак процене завршава се класификацијом малолетних делинквената на основу специфичних карактеристика личности и животне ситуације у одређене категорије за које су васпитне мере и програмске опције унапред предвиђене или се накнадно разматрају. Након тога, у оквирима изречене васпитне мере се креира индивидуални план третмана за сваког малолетника. Заједно са проценом, класификација представља основну фазу у поступку према малолетним учиниоцима кривичних дела. Грешке направљене током процене и класификације пресудно утичу на ефективност третмана и тешко могу бити касније исправљене.

Последњих двадесет година забележен је значајан прогрес процене и класификације у кривично-правном систему, пре свега, захваљујући систематским истраживањима и установљавању великог броја емпиријски базираних инструмената. У најкраћем, историјски развој процене и класификације се може описати као кретање од клиничког до објективног приступа (Bonta, 1996). Основне карактеристике тзв. клиничког приступа су неформалност, идиосинкратичност и субјективност. Истраживања релијабилности одлука донетих на основу клиничког приступа процени и класификацији потврђују постојање бројних слабости (Jones, 1996; Andrews, Bonta, 1994; Menzies и сар., 1994; Gottfredson, 1986; Monahan, 1981). Са друге стране, објективни приступ се заснива на мерењу фактора за које је емпиријски установљена повезаност са настанком и одржавањем делинквентног понашања, посредством стандардизованих инструмената. Резултати бројних истраживања указују на значајну предност објективног над клиничким приступом (Grove, Meehl, 1996; Dawes и сар., 1993).

Инструменти за процену и класификацију се веома разликују међу собом према структури, садржају и другим карактеристикама. Међутим,

стандардни комплет за већину служби и програма чине инструмент за процену ризика, инструмент за процену потреба и инструмент за класификацију.

ИНСТРУМЕНТИ ЗА ПРОЦЕНУ И КЛАСИФИКАЦИЈУ

Сврха инструмената за процену и класификацију је обезбеђивање оптималног избора васпитне мере. Стога, избор инструмената, односно фактора који ће се процењивати и на основу којих ће се вршити класификација, директно рефлектује прихваћену оријентацију у поступању са малолетним делинквентима.

Основни захтев јавности је да се поступком према малолетном делинквенту минимизира ризик који представља за друштво, барем док васпитна мера траје. Први корак у томе је предвиђање понашања малолетника у будућности, односно процена ризика. Процена ризика је процедура утврђивања вероватноће за рецидив, током одређеног временског периода (обично 18–24 месеца), на темељу познавања карактеристика малолетника и његове животне ситуације. Инструменти за процену ризика се базирају на познавању статистичке везе између појединих обележја и рецидивизма, на основу чега се утврђује сет карактеристика које су најтешње повезане са делинквентним понашањем (Wiebush, 2002; Jones, 1996; Hoffman, 1983; Nuffield, 1982). У студији посвећеној анализи ајтема у укупно четрнаест инструмената за процену ризика који се актуелно користе у пракси развијених земаља запада (САД, Канада, Велика Британија) утврђено је да се најчешће процењују следећи фактори: врста актуелно извршеног кривичног дела; узраст приликом прве кривичне пријаве (хапшења, осуде); укупан број извршених кривичних дела (кривичних пријава); раније изрицане кривичне санкције; проблеми у школовању; бекства од куће; ниво родитељске контроле; односи према вршњацима, и злоупотреба психоактивних супстанција (у даљем тексту ПАС) (више: Жунић-Павловић, 2003). Применом инструмената за процену ризика утврђује се степен вероватноће за поновно извршење кривичног дела у будућности, што се изражава нивоом ризика – низак, умерен или висок ризик. Класификација према нивоу ризика подразумева разврставање малолетних делинквената у групе са различитом вероватноћом за рецидив. На основу припадности малолетника одређеној класификационој категорији одређује се потребан ниво надзора или рестриктивност васпитне мере.

Надаље, извршење васпитних мера подразумева примену третмана, односно интервенција којима се отклањају или минимизирају неповољне личне и социјалне карактеристике малолетних делинквената. На делу нису само разлози хуманог поступања, већ уважавање емпиријски документоване повезаности између, с једне стране, позитивних промена личности и животне ситуације малолетних делинквената и, с друге стране, редукције делинквентног понашања. Одређивање врсте специфичних интервенција које ће бити примењене врши се на основу примене инструмената за процену потреба за третманом (Motiuk, 1993; Andrews и сар. 1990; Baird, 1981). На основу анализе дванаест инструмената за процену потреба за третманом откривено је да се готово увек испитују следеће области: односи у породици, школовање, односи са вршњацима, емоционална стабилност, злоупотреба ПАС (Жунић-Павловић, 2003). Већина ових инструмената, на основу укупног скорa, разликује три нивоa присутних потреба (низак, умерен и висок) и пружа основу за класификацију малолетних делинквената према нивоу потреба за третманом и креирање индивидуалних планова.

Процена ризика и процена потреба се обично примењују заједно, али се њихова намена битно разликује. Најпре се на основу процене ризика утврђује степен потребног надзора, а затим се на основу идентификованих потреба бирају најприкладније интервенције унутар тог нивоа надзора. Три најпознатија, емпиријски валидирана инструмента за процену ризика и потреба су *Level of Supervision Inventory (LSI)* (Andrews и сар., 1985), *Community Risk/Needs Management Scale* (Motiuk, Porporino, 1989) и *Wisconsin Clasification System (WCS)* (Baird, 1981).

Увођењем стандардних инструмената процене ризика и потреба поједностављује се класификација и разматрање могућих начина поступања за сваку селектовану категорију делинквената. Комбиновањем резултата процене ризика и потреба настају инструменти за класификацију, чији је основни циљ да помогну суду и практичарима да изаберу најадекватнију санкцију и програм за сваког малолетног преступника (Howel, 2003; Wiebush и сар., 1995). Савремени инструменти имају облик матрице која укршта укупне скорове на скалама за процену ризика и потреба. Класична форма подразумева укрштање три нивоа ризика и три нивоа потреба, чиме се добија девет категорија. У осталим случајевима се комбинују други фактори (нпр. скор на скали ризика и врста актуелно извршеног кривичног дела) или комбинује више од два фактора (нпр. скор на скали ризика, раније осуде и садашње дело). Практично, основни критеријуми

класификације малолетних делинквената су фактори узети у обзир приликом процене ризика и потреба.

Само разврставање делинквената не би имало смисла без истовременог презентовања оптималног начина поступања за сваку групу. Инструменти за класификацију, уједно, сугеришу и одговарајуће опције поступања и служе као упутство за практичаре којим се повећава конзистентност одлука.

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Поступак класификације малолетника у нашој пракси биће анализиран на примеру васпитне мере појачан надзор органа старатељства (у даљем тексту ВМ ПНОС). Ова васпитна мера заузима значајно место у систему васпитних мера. У погледу учесталости изрицања ВМ ПНОС се налази на трећем месту после укора и појачаног надзора од стране родитеља или стараоца. На територији Централне Србије, у протеклој деценији, заступљеност ВМ ПНОС у укупном броју изречених васпитних мера износи око 23% (Савезни завод за статистику, 1991–2002). Друго, ВМ ПНОС је санкција умереног интензитета. Самим тим што малолетник остаје у породици ова мера је мање рестриктивна у односу на институционалне санкције. Међутим, комплетна бригаа о малолетнику се поверава службеном органу – органу старатељства, па ВМ ПНОС иде корак даље у односу санкције где готово и нема интрузивне социјалне контроле, као што је појачан надзор од стране родитеља или стараоца. Стога, ВМ ПНОС подразумева и већи степен организације у самом поступку извршења.

ЦИЉЕВИ ИСТРАЖИВАЊА

Основни циљ истраживања могао би се формулисати као документовање основних карактеристика класификације малолетних делинквената у актуелној реализацији ВМ ПНОС. У оквиру тако постављеног циља истраживања су формулисани следећи задаци:

1. Процена нивоа ризика малолетника којима је изречена ВМ ПНОС;
2. Процена нивоа потреба за третманом малолетника којима је изречена ВМ ПНОС, и

3. Класификација малолетника којима је изречена ВМ ПНОС према измереном нивоу ризика и нивоу потреба.

МЕТОДОЛОГИЈА

Истраживање је рађено током 2002. године у Градском центру за социјални рад у Београду (у даљем тексту ГЦСР), тачније у десет одељења која се налазе на ужем подручју града.

Узорак је сачињен од свих малолетника према којима је у време истраживања извршавана ВМ ПНОС у поменути одељењима Градског центра за социјални рад – укупно 108 малолетника.

Сви малолетници из узорка су били мушког пола.

Просечан узраст испитаника на уласку у програм је био 17 година, с тим да је већина припадала старијим узрасним групама – 17 година (43,5%) и 18 година (30,6%), а мањи број млађим узрасним групама – 15 година (4,6%) и 16 година (21,3%) (Табела 1).

Табела 1. Дистрибуција испитаника према узрасту

Узраст	Испитаници	
	Број	%
15 година	5	4,6
16 година	23	21,3
17 година	47	43,5
18 година	33	30,6
Укупно	108	100,0

Процена ризика и потреба је урађена током припремног поступка, односно у фази прикупљања података о малолетнику и његовој животној ситуацији. Потребни подаци су прикупљени из више извора: директних опсервација, документације службе, структурираног интервјуа са члановима управе и особља, структурираног интервјуа са малолетницима и њиховим родитељима.

Статистичка обрада података заснована је на методама дескриптивне статистике. Методом корелације (Спирманов коефицијент ранг корелације) је испитано постојање повезаности између појединих чињеница које су биле предмет истраживања.

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА СА ДИСКУСИЈОМ**1. Исправност класификације малолетника којима је изречена ВМ ПНОС**

Процена нивоа ризика малолетника којима је изречена ВМ ПНОС подразумевала је испитивање следећих фактора: актуелно кривично дело-а, раније извршено кривично дело-а, узраст на коме се појавило делинквентно понашање, раније изричане васпитне мере, школски статус, бекства од куће, родитељска контрола, односи са вршњацима и злоупотреба ПАС. На основу добијених резултата је направљена тростепена градација: низак, умерен и висок ризик.

Табела 2. Дистрибуција испитаника према измереном нивоу ризика

Ниво ризика	Испитаници	
	Бр.	%
Низак	41	38,0
Умерен	65	60,2
Висок	2	1,9
Укупно	108	100,0

Према подацима приказаним у Табели 2 највеће учешће су остварили малолетници код којих је измерен умерен ниво ризика (60,2%), а затим низак ниво (38%), док су најмање учешће остварили малолетници код којих је измерен висок ниво ризика (1,9%).

Ниво потреба малолетника којима је изречена ВМ ПНОС је процењен на основу испитивања потреба у следећим областима: стамбена ситуација, материјална ситуација, породични односи, школовање, везе са вршњацима, слободно време, емоционална стабилност, злоупотреба ПАС, интелектуалне способности, виктимизација у породици и здравствено стање.

Табела 3. Дистрибуција испитаника према измереном нивоу потреба

Ниво потреба	Испитаници	
	Бр.	%
Низак	58	53,7
Умерен	44	40,7
Висок	6	5,6
Укупно	108	100,0

На основу постојања и интензитета потреба у испитиваним областима сви малолетници су разврстани у три групе: малолетници код којих је ниво потреба за третманом низак (53,7%), умерен (40,7%) и висок (5,6%) (Табела 3).

Критеријуми за разврставање малолетника којима је изречена ВМ ПНОС у категорије матрице за класификацију били су измерен ниво ризика и измерен ниво потреба.

Табела 4. Дистрибуција испитаника у матрици за класификацију

Ниво потреба	Ниво ризика							
	Низак		Умерен		Висок		УКУПНО	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
Низак	35	32,4	23	21,3	0	0	58	53,7
Умерен	6	5,6	36	33,3	2	1,8	44	40,8
Висок	0	0	6	5,6	0	0	6	5,6
Укупно	41	38,0	65	60,2	2	1,8	108	100,0

Према идентификованим нивоима ризика и потреба, малолетници обухваћени истраживањем су представљали врло хетерогену групу (Табела 4). Најзаступљенији су били малолетници са умереним нивоима ризика и потреба (33,3%), ниским нивоима ризика и потреба (32,4%) и умереним нивоом ризика и ниским нивоом потреба (21,3%). Далеко мање учешће су остварили испитаници са ниским нивоом ризика и умереним нивоом потреба (5,6%), умереним нивоом ризика и високим нивоом потреба (5,6%) и високим нивоом ризика и умереним нивоом потреба (1,8%). Категорије које нису заступљене у испитиваној популацији су: низак ниво ризика и висок ниво потреба, висок ниво ризика и низак ниво потреба, као и висок ниво ризика и потреба.

На основу литературе о ефикасности програмских опција у раду са различитим категоријама малолетних делинквената и принципима ефективних интервенција, могуће је утврдити нека правила (Жунић-Павловић, 2004). Малолетнике код којих је идентификован низак ниво ризика и потреба или низак ниво једног а умерен ниво другог скорa потреба треба ослободити од даље кривичне процедуре или им изрећи мере опомене и упозорења. Малолетници код којих је утврђен умерен ниво ризика и умерен ниво потреба, односно висок ниво једног, а низак ниво другог скорa, сматрају се погодним за ванинституционалне санкције које подразумевају интензивнији надзор и третман (слично ВМ ПНОС). Примена институционалних санкција се препоручује за малолетнике код којих је

установљен висок ниво ризика и потреба или код којих је ниво једног од скорова висок, а други умерен.

Полазећи од овако постављених стандарда, свега 33,3% малолетника је исправно селектовано за ВМ ПНОС и сви припадају истој категорији – умерен ниво ризика, умерен ниво потреба. Поред тога у узорку су откривени малолетници којима је требало изрећи институционалне васпитне мере (укупно 7,4%) и још више оних које је требало упутити на мање интензивне опције (укупно 59,3%). У првом случају малолетницима је у старту изречена васпитна мера која нема потенцијал да пружи адекватан ниво надзора и одговори на постојеће потребе за третманом. У другом случају се може констатовати непотребно изрицање рестриктивније и интензивније васпитне мере, непотребно оптерећивање система и расипање ограничених ресурса.

2. Уједначеност класификације малолетника којима је изречена ВМ ПНОС

Захваљујући ученој дискрепанцији у класификацији на општем нивоу, поставило се питање да ли на нивоу појединих одељења ГЦСР постоји једнакост критеријума класификације, односно конзистентност у селекцији малолетника за ВМ ПНОС. Израчунавањем Спирмановог коефицијента ранг корелације испитана је повезаност између припадности одељењу ГЦСР и резултата класификације. Добијени резултати не потврђују постојање овакве повезаности. Заправо, на нивоу одељења постоје велике разлике између малолетника селектованих за ВМ ПНОС, и то према нивоу ризика, нивоу потреба и припадности једној од девет издвојених категорија у матрици (Табела 5).

Табела 5. Корелације између одељења ГЦСР и резултата класификације

Варијабле	Вредност	Стандардна грешка	Таблична вредност	Р
Ниво ризика	0,073	0,098	0,751	0,454
Ниво потреба	0,092	0,098	0,947	0,346
Класификациона категорија	0,090	0,102	0,928	0,355

Примарно, класификацију малолетника врши орган старатељства. Стручњаци органа старатељства своје предлоге достављају суду, који их верификује. Испитивањем односа између предлога органа старатељства и одлуке суда, испитана је уједначеност критеријума селекције малолетника којима ће бити изречена ВМ ПНОС између ове две службе (Табела 6).

Табела 6. Дистрибуција испитаника према усаглашености предлога органа старатељства и одлуке суда

Однос предлога и одлуке	Испитаници	
	Бр.	%
Усаглашени	89	82,4
Суд изрекао „лакшу“ меру	2	1,9
Суд изрекао „тежу“ меру	17	15,7
Укупно	108	100,0

Предлог органа старатељства и одлука суда су усаглашени у 82,4% случајева. Неусаглашеност постоји у 17,6% случајева. У 15,7% случајева орган старатељства предложио је изрицање „лакше“ васпитне мере – појачан надзор родитеља, а суд изрекао ВМ ПНОС. У 1,9% случајева орган старатељства предложио је изрицање „теже“ васпитне мере – упућивање у васпитну установу, а суд изрекао ВМ ПНОС. То значи да је суд, у највећем броју случајева, задовољан класификацијом коју је извршио орган старатељства, упркос постојању озбиљних слабости целокупног поступка.

3. Трајање класификације малолетника којима је изречена ВМ ПНОС

Правно гледано, поступак класификације и избора кривичне санкције завршавају се правоснажном пресудом, односно одлуком суда о изрицању ВМ ПНОС малолетнику. Међутим, у време истраживања, мање од 15% малолетника је имало правоснажну пресуду, било зато што поступак није окончан или зато што пресуда није достављена органу старатељства. У циљу праћења дужине трајања поступака класификације измерен је временски период од достављања предлога органа старатељства суду до одржавања главног претреса (Табела 7).

Табела 7. Дистрибуција испитаника према трајању класификације

Временски период	Испитаници	
	Бр.	%
До 1 месец	15	13,9
Од 1 до 3 месеца	32	29,6
Од 3 до 6 месеци	46	42,6
Више од 6 месеци	15	13,9
Укупно	108	100,0

Временски рок од достављања извештаја о испитивању са предлогом мере до главног претреса креће се од 1–19 месеци, просечно, 3,9 месеци. У највећем броју случајева овај временски период је трајао од три до шест месеци (42,6%), односно од једног до три месеца (29,6%). Код 13,9% малолетника овај поступак је окончан у року од месец дана, а код истог броја малолетника је трајао дуже од шест месеци. Може се констатовати да поступак класификације недопустиво дуго траје, што оставља простор за значајне промене карактеристика личности и животне ситуације малолетника и озбиљно угрожава релевантност изречене васпитне мере.

ЗАВРШНА РАЗМАТРАЊА

Приказани резултати истраживања недвосмислено показују да је поступак класификације малолетника у нашој пракси оптерећен низом проблема од којих су најзначајнији – несистематичност, неконзистентност и дуго трајање. Ови налази су у складу са истраживањима страних аутора. На пример, у *Oklahoma Offender Classification Study* испитана је исправност неформалних процена стручњака применом структурираних инструмената за процену ризика (Wiebush и сар., 1993). На основу неформалних процена 2% малолетних делинквената је селектовано за интензиван надзор у заједници, а у 72% случајева је препоручен низак ниво надзора у заједници. Формалном проценом истог узорка је утврђено да 27% малолетника припада категорији високоризичних која захтева интензиван надзор, док је свега 29% малолетника сврстано у категорију нискоризичних. У другом истраживању је обухваћена популација институционализованих малолетних преступника (Krisberg и сар., 1993). Применом структурираних инструмената за процену ризика је установљено да трећина малолетника у установама за третман припада категоријама нискоризичних и умереноризичних, што значи да могу бити успешно третирани у заједници.

Резултати ових и сличних истраживања говоре у прилог потреби за формализацијом поступка класификације малолетних делинквената. Бројне су предности формализоване класификације, од којих ће бити наведене само најважније (OSCA, 2002; Wiebush, 2002; Crowe, 2000; NCCD, 1997; Altschuler, Armstrong, 1994; Krisberg и сар., 1994; Gottfredson, 1987):

- Побољшање валидности и конзистентности класификације захваљујући: одговорнијем и уверљивијем одлучивању на основу униформних и једнаких критеријума; обезбеђивању једнаког трет-

мана малолетника са сличним или истим карактеристикама личности и животне ситуације; коришћењу истих инструмената за поновљене процене и евалуацију индивидуалних планова и програмских интервенција.

- Неговање индивидуализованог приступа у раду са малолетницима путем: индивидуализоване процене уз осигурање да ће одређени проблеми бити размотрени у сваком појединачном случају; идентификовања младих којима је потребна дубља процена; избора најадекватније санкције и програма према утврђеним нивоима ризика и потреба; пружања основе за праћење постигнућа.
- Оптимално усмеравање ресурса, тако што се: добијају потпуне информације о свим малолетницима; најтежи случајеви усмеравају на најинтензивније програме; установљавају приоритети у индивидуалном плану третмана; добијени резултати користе као основа за утврђивање врсте и количине потребних услуга, организовање и распоређивање особља и других ресурса службе.
- Прикупљање униформних статистичких података олакшава спровођење истраживања, служи као основа за планирање, мониторинг и евалуацију, као и тестирање хипотеза о обухваћеној популацији младих и програмима.

Са друге стране, постоји читав низ аргумената којима се оспорава оправданост примене структурираних инструмената за процену и класификацију у пракси, од којих ће бити споменути само неки (више: Жунић-Павловић, 2002). Прва група аргумената се односи на методолошку процедуру која претходи установљавању инструмената за процену и класификацију, односно на грешке у селекцији и мерењу фактора од интереса. Ситуацију додатно компликује изражена антитеоријска оријентација предикционих студија, где је иницијални избор предиктора најчешће усмерен доступношћу података. Друга група аргумената доводи у питање етичност формализованог поступка класификације. У најкраћем, овде се ради о два дискутабилна механизма: 1) прихватању поступка доношења одлука на основу предвиђања шта ће се десити у будућности, иако се зна да то не може бити потпуно извесно, и 2) доношење одлуке о даљем поступању на основу процене ризика за делинквентно понашање у будућности, а не на основу учињеног кривичног дела. Трећа група аргумената долази од стране практичара који се питају да ли се формализацијом класификације у потпуности занемарује њихово субјективно мишљење. Одговор је не, јер уколико се неусаглашеност заснива на постојању неких

индивидуалних фактора који нису обухваћени инструментом за процену, дозвољено је одступање од утврђене схеме. Ипак, сва одступања треба пажљиво идентификовати, како би се спречио повратак на субјективне методе процене и класификације. Правило је да се 10–15% одступања толерише, док виши ниво указује на проблеме у вези са инструментом или неприхватање овакве процедуре од стране стручњака у пракси (Crowe, 2000).

Очигледно да формализацији поступка класификације треба да претходи пажљиво разматрање аргумената за и против. Међутим, чини се да добробити формализоване процене далеко надмашују потенцијалне слабости. Захваљујући систематичности и структурираности формализована процена има веће шансе да задовољи критеријуме добре класификације, а то су: обезбеђивање адекватних интервенција у оквиру третмана, очување безбедности заједнице и правилно усмеравање ресурса.

ЛИТЕРАТУРА

- Altschuler, D. M., Armstrong, T. L. (1994). *Intensive aftercare for high-risk juveniles: A community care model*. Washington, DC: U. S. Department of Justice (DOJ), Office of Justice Programs (OJP), Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention (OJJDP).
- Andrews, D. A., Bonta, J. (1994). *The psychology of criminal conduct*. Cincinnati, OH: Anderson.
- Andrews, D. A., Bonta, J., Hoge, R. (1990). Classification for effective rehabilitation: Rediscovering psychology. *Criminal Justice and Behaviour*, 17, 19–52.
- Andrews, D. A., Kiessling, J., Mickus, S., Robinson, D. (1985). *The Level of Supervision Inventory: Risk/needs assessment in community corrections*. Department of Psychology, Carleton University, Ottawa.
- Baird, J. (1981). Probation and parole classification: The Wisconsin model. *Corrections Today*, 43 (3), 36–41.
- Bonta, J. (1996). Risk-needs assessment and treatment. У А. Т. Харланд (Ур.). *Choosing correctional options that work* (стр. 18–32). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Crowe, A. H. (2000). Jurisdictional technical assistance package for juvenile corrections. *OJJDP Report*. Washington, DC: U. S. DOJ, OJP, OJJDP.
- Dawes, R. M., Faust, D., Meehl, P. E. (1993). Statistical prediction versus clinical prediction: Improving what works. У: G. Keren, C. Lewis (Ур.),

- Handbook for data analysis in the behavioral sciences: Methodological issues* (стр. 351–367). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Gottfredson, D. C. (1986). An empirical test of school-based environmental and individual interventions to reduce the risk of delinquent behavior. *Criminology*, 24, 705–731.
- Gottfredson, D. M. (1987). Prediction and classification in criminal justice decision making. У: D. M. Gottfredson, M. Tonry (Ур.), *Prediction and Classification: Criminal Justice Decision Making* (стр. 1–20). Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Grove, W. M., Meehl, P. E. (1996). Comparative efficiency of informal (subjective, impressionistic) and formal (mechanical, algorithmic) prediction procedures: The clinical-statistical controversy. *Psychology, Public Policy, and Law*, 2, 293–323.
- Hoffman, P. B. (1983) Screening for risk: A revised Salient Factor Score (SFS:81). *Journal of Criminal Justice*, 1, 539–547.
- Howell, J. C. (2003). *Preventing and reducing juvenile delinquency: A comprehensive framework*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Jones, P. R. (1996). Risk prediction in criminal justice. У: A. T. Harland (Ур.). *Choosing correctional options that work* (стр. 33–68). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Krisberg, B., Neuenfeldt, D., Wiebush, R., Rodriguez, O. (1994). *Juvenile intensive supervision: planning guide*. Washington, DC: U. S. DOJ, OJP, OJJDP.
- Krisberg, B., Onek, D., Jones, M., Schwartz, I. (1993). *Juveniles in state custody: Prospects for community-based care troubled adolescents*. San Francisco, CA: National Council on Crime and Delinquency (NCCD).
- Menzies, R., Webster, C., McMain, S., Staley, S., Scaglione, R. (1994). The dimensions of dangerousness revisited: Assessing forensic predictions about violence. *Law and Human Behavior*, 18, 1–28.
- Monahan, J. (1981). *Predicting violent behavior*. Beverly Hills, CA: Sage Publications.
- Motiuk, L. (1993). Where are we in our ability to assess risk? *Forum on Corrections Research*, 5 (2), 14–21.
- Motiuk, L. L., Porporinono, F. (1989). *Offender risk/needs of Level of Supervision Inventory (LSI) for community based offenders in Colorado*. Denver, CO: Colorado Department of Corrections.
- National Council on Crime and Delinquency (NCCD). (1997). *Wisconsin juvenile offender classification study: County risk assessment revalidation report*. Madison, WI: NCCD.

- Nuffield, J. (1982). *Parole decision-making in Canada*. Ottawa: Solicitor General of Canada.
- Office of State Court Administrator (OSCA) (2000). *Missouri's juvenile offender risk and needs assessment and classification system: User manual*. Jefferson City, MO: OSCA, Juvenile and Adult Court Programs Division.
- Савезни завод за статистику. (1991–2001). *Малолетни учиниоци кривичних дела – кривичне пријаве, оптужења и осуде*. Статистички билтени број 1902, 1912, 1948, 1949, 1992, 1993, 2034, 2032, 2065, 2117, 2162, 2207, 2245, 2280, 2321.
- Wiebush, R. G. (2002). *Graduated sanctions for juvenile offenders: A program model and planning guide*. Oakland, CA: NCCD, National Council of Juvenile and Family Court Judges.
- Wiebush, R. G., Wagner, D., Prestine, R., Van Gheem, S. (1993). *Oklahoma Office of Juvenile Justice 1992 workingload study: Final report*. Madison, WI: NCCD.
- Wiebush, R., Baird, C., Krisberg, B., Onek, D. (1995). Risk assessment and classification for serious, violent, and chronic juvenile offenders. У: J. C. Howell, B. Krisberg, J. D. Hawkins, J. J. Wilson (Ур.), *A sourcebook: Serious, violent, and chronic juvenile offenders* (стр. 171–212). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Жунић-Павловић, В. (2004). *Евалуација у ресоцијализацији*. Београд: Партенон.
- Жунић-Павловић, В. (2003). Евалуација програма ресоцијализације малолетних преступника. *Докторска дисертација*. Београд: Дефектолошки факултет Универзитета у Београду.
- Жунић-Павловић, В. (2002). Предикција криминалног понашања. *Београдска дефектолошка школа*, 3, 184–191. Београд: Друштво дефектолога Југославије.

**THE CHOICE OF EDUCATIONAL MEASURES: JUVENILE
DELINQUENTS CLASSIFICATION CRITERIA**

By Vesna ŽUNIĆ-PAVLOVIĆ,
Branislava POPOVIĆ-ĆITIĆ

ABSTRACT

To get on overview of the issue of choice of educational measures and juvenile delinquents classification in the penal-legal system it used to include previous consideration of developing trends in the field and contemporary instruments of evaluation and classification. The article presents the results of the research which goal was to documentarily support the basic characteristics of juvenile delinquents classification in the actual realization of the „intensified supervision of the custody authority” education measure. It’s been stated that the existence of numerous problems in the process of classification, among them non-systematization, non-consistency and long duration being the most important ones. In the closing part of the article the author analyses the advantages and disadvantages of the formalization of the evaluation and classification process.

Key words: juvenile delinquents, evaluation, classification, educational measures, intensified supervision of the custody authority.